

DROBTINICE IN OCVIRKI

Po vzoru slovenskih ornitologov smo v naš društveni bilten uvedli rubriko, ki je namenjena objavi posamičnih favnističnih podatkov, zanimivih opažanj in dogodkov, ki so morda "premajhni" za objavo članka, v terenskih beležnicah in naših glavah pa nanje kaj kmalu pozabimo. Zaželjeni so podatki za redke in ogrožene vrste, predvsem iz območij od koder doslej niso bile znane, izjemno zgodnje ali pozno pojavljanje določene vrste, notice o nenavadnem vedenju, skratka karkoli zanimivega iz tega ali onega razloga. Podatki naj bodo čim bolj natančni, zato je nujna navedba datuma, natančne lokalitete in imena popisovalca. **Prispevke prosim pošljite na naslov: Matjaž Bedjanič, Fram 117/a, 2313 Fram.** Vljudno vabljeni k sodelovanju tudi v prihodnje!

NOVA NAJDIŠČA REDKIH IN OGROŽENIH VRST KAČJIH PASTIRJEV V SEVEROVZHODNI SLOVENIJI

Zanimiv prispevek Luke Božiča v 10. številki *Erjavecije* (BOŽIČ, 2000) me je vzpodbudil, da sem tudi sama malce pobrskala po terenski beležnici in našla nekaj podatkov o pojavljanju redkih in ogroženih predstavnikov družine ploščcev pri nas.

Leta 1998 in 1999 sem v okviru projekta Interreg II – Življenjski prostor spodnja Murska dolina, ki sta ga naročila Elektrogospodarstvo Slovenije-razvoj za inženiring d.d. in Dravske elektrarne Maribor d.o.o., raziskovala kačje pastirje na širšem območju ob Muri med Šentiljem in Radenci. Obravnavano vplivno območje obsega skrajni severovzhodni rob Slovenskih Goric ter Apaško polje, ki se od Radgone naprej nadaljuje v nižinski svet Prekmurja. Poleg mejne reke Mure, njenih redkih pritokov ter posamičnih še nezaraslih mrtvic, predstavljajo večinski delež vodnih biotopov gramoznice. Njihova favna se razlikuje glede na njihovo velikost, "aktivnost", zaraščenost z vodnim in obvodnim rastlinjem, osenčenostjo ter vsebnostjo naseljene ribje favne. Favnistično so torej najbogatejše opuščene gramoznice s strukturiranim obrežjem ter bogato razrastjo vodne in obrežne vegetacije. Glede na povedano in posledično tudi glede na prisotnost večjega števila vrst kačjih pastirjev posebej izstopajo naslednje lokalitete: gramoznica severno od Konjišča, gramoznica zahodno od Robičevih gozdov pri Sladkem vrhu, gramoznica severno od Segovcev ter gramoznica vzhodno od Petanjcev. Da pa se zadržimo le pri ploščcih, si oglejmo nekatere zanimivejše najdbe:

Pasasti kamenjak *Sympetrum pedemontanum* je bil v Sloveniji prvič najden na Bloški planoti v letih 1992 in 1993 (BEDJANIČ, 1994). Po dolgem premoru je šele

leto 1999 postreglo z nekaj novimi najdbami v severovzhodni Sloveniji, o čemer je deloma poročal že BEDJANIČ (2001). Za dopolnitev naj dodam, da je bil pasasti kamenjak v istem poletju najden tudi na mokrotnih travnikih severno od Ledavskega jezera (ŠALAMUN, 2000), sama pa sem 11-VIII-1998 zabeležila dva samca v gramoznici vzhodno od kopališča v Sladkem vrhu (AS 17b2, 18a2, alt. 240m). Kot je za to vrsto pri nas že običajno, je verjetno šlo za slučajna prišleka, saj gramoznica še zdaleč ne ustreza opisu vrsti primerne habitata (SCHORR, 1990).

Naslednji vrsti, mrtvični spreletavec *Leucorrhinia caudalis* in dristavični spreletavec *Leucorrhinia pectoralis*, sta v Evropi redki in ogroženi ter zavarovani tako z Dodatkom 2 Bernske konvencije, kakor tudi Dodatkom 2 in 4 Smernic za varstvo favne, flore in habitatov (FFH Directive, Council Directive 92/43/EEC). Tudi v Sloveniji sta opredeljeni kot kritično ogroženi vrsti kačjih pastirjev (BEDJANIČ, 2000).

Najdba mrtvičnega spreletavca *L. caudalis* v gramoznici zahodno od Vinčeca pri Konjišču (2-VI-1999, AS 18b1, alt. 230m) je šele četrto najdišče te vrste pri nas (podatkovna baza Slovenskega odonatološkega društva, 2001) in prvo izven Prekmurja. Kljub zgovornemu slovenskemu vrstnemu imenu smo vrsto do sedaj našli le v »poldrugi« mrtvici (KOTARAC, 1997; BOŽIČ, 2000), ostalo so vse gramoznice. Ključnega pomena za prisotnost vrste je bogata razrast submerzne vegetacije, največjo grožnjo v gramoznicah pa ji predstavlja vnos rib, predvsem neavtohtonega fitofagnega amurja, ki uniči njen larvalni habitat (SCHORR, 1996a). To se je že zgodilo na enem izmed znanih najdišč te vrste. Če vemo, da je naslednje najdišče del kompleksa ponovno aktiviranih gramoznic, ki služijo tudi deponiranju odpadkov, je nova najdba gotovo razveseljiva. Vendar pa je tudi gramoznica zahodno od Vinčeca še aktivna, globoka in zato ne preveč poraščena z vodno in obvodno vegetacijo, tako da se vrsta v njej verjetno ne razvija.

Drugače bi lahko trdila za dristavičnega spreletavca *L. pectoralis*, ki sem ga 01-VI-1999 našla v gramoznici zahodno od Robičevih gozdov pri Sladkem vrhu (AS 18a2, alt. 240m). Tu gre za staro in opuščeno gramoznico, ki se ujema z opisom ribnika pri Podvincih, kjer je bil pred leti že potrjen razvoj vrste (BEDJANIČ, 1995). Tudi zanjo je namreč značilna bogata razrast submerzne vodne (prevladujoča *Utricularia* sp.) in obrežne vegetacije, zaradi česar bi lahko predstavljala možen habitat za razvoj vrste. Ob tem naj dodam, da je bil dristavični spreletavec v Sloveniji doslej znan le s sedmih lokalitet (KOTARAC, 2001), vse razen ene pa ležijo v severovzhodnem delu Slovenije.

Omenjeni podatki predstavljajo le tri nove pikice na zemljevidu razširjenosti vrst v Sloveniji. Na društvu pa bi se morala najti volja in čas za raziskave biologije kačjih pastirjev, še posebej redkih in ogroženih vrst v Sloveniji. Le tako jih bomo namreč lahko učinkovito varovali in ščitili.

(Alja Pirnat, Groharjeva 18, SI-1241 Kamnik; e-mail: alja@zrc-sazu.si)